

Извештај за азил 2024 година Извршно резиме

Извештај за азил 2024 година

Годишен извештај за состојбата со азилот
во Европската Унија

ИЗВРШНО РЕЗИМЕ

Јуни 2024 година

© Агенција за азил на Европска Унија (ААЕУ), 2024

Ниту Агенцијата за азил на Европската Унија (ААЕУ) ниту кое било лице што дејствува во името на ААЕУ не сноси одговорност за можното користење на информациите содржани во оваа публикација.

Насловна фотографија: iStock/[Полуточка](#)

Луксембург: Канцеларија за публикации на Европската Унија, 2024 година

PDF BZ-AH-24-001-MK-N ISBN 978-92-9403-978-1 ISSN 2600-3171 doi: 10.2847/337635

Репродукција е дозволена доколку се наведе изворот. За каква било употреба или репродукција на фотографии или друг материјал што не спаѓаат под авторското право на ААЕУ, дозвола мора да се бара директно од носителите на авторското право.

Предговор

За прв пат од основањето на Заедничкиот европски систем за азил (ЗЕСА), Европа беше повикана да помогне на толку голем број луѓе кои бараат заштита. Во 2023 година, барањата за азил се искачија на нивоа што потсетуваат на бегалската криза од 2015-2016 година. Но, во реалноста, земјите обезбедија заштита на многу повеќе луѓе, бидејќи над 4,3 милиони корисници на привремена заштита беа регистрирани од почетокот на руската инвазија, покрај над 1,1 милион баратели на азил во 2023 година.

Наспроти ова, усвојувањето на Новиот пакт за миграција и азил претставува важен момент за ЕУ во унапредувањето на нејзиниот единствен мултинационален систем за азил. Овој успех беше катализиран од политичка волја, флексибилност и огромни напори на техничко ниво за да се испеглаат специфичните детали на софистицираната рамка. Пактот ќе игра клучна улога во приближувањето на практиките и овозможувањето на земјите од ЕУ+ да се справат со големиот број баратели на азил.

Но, да бидеме јасни – земјите членки ќе треба да продолжат да покажуваат истрајност во наредните години. Останува да се работи на решавање на постоечките заостанати работи, ефикасно да се обработи зголемениот број на пристигнати барања и да се обезбеди сместување за барателите на заштита. Истовремено, властите ќе треба да ги реструктурираат нивните системи за азил и прифат за да се усогласат со заедничките постапки кои се дефинирани во пактот. Јасно е дека за ова ќе бидат потребни дополнителни ресурси и детални национални планови за спроведување.

Агенцијата за азил на Европската Унија (ААЕУ), која веќе функционира со засилен мандат веќе 2 години, продолжи да биде главен актер во областа на меѓународната заштита во Европа со обезбедување на невидени нивоа на оперативна и техничка поддршка и обуки во 2023 година. Како што влегуваме во ера на важен напредок во европскиот систем за азил, добро опремена ААЕУ ќе продолжи да помага во усогласувањето на практиките во земјите членки, зголемување на експертизата и подобрување на капацитетот на Европа за обезбедување решенија за заштита.

Нина Грегори
Извршен директор
Агенција за азил на Европската Унија

Содржина

Содржина	5
Вовед.....	6
1. Глобалните случувања во областа на азил во 2023 година	7
2. Големи случувања со азилот во Европската Унија во 2023 година.....	8
3. Функционирање на Заедничкиот европски систем за азил.....	10
Поле 1. Привремена заштита за раселените лица од Украина.....	10
3.1. Пристап до постапки	11
3.2. Даблинска постапка	13
3.3. Посебни постапки за проценка на потребите за заштита	14
3.4. Обработка на барања за азил во прв степен.....	15
3.5. Обработка на барања за азил во втора или повисока инстанца.....	17
3.6. Прифат на баратели на меѓународна заштита	17
3.7. Аспекти на притвор кои вклучуваат баратели и поранешни баратели	18
3.8. Пристап до информации	19
3.9. Правна помош и застапување.....	19
3.10. Услуги за толкување	20
3.11. Информации за земјата на потекло	20
3.12. Бездржавност во контекст на азил	21
3.13. Содржина на заштита	21
3.14. Раселување и хуманитарни прифати.....	23
4. Деца и лица со посебни потреби во постапката за азил	24
5. ААЕУ поддршка во 2023 година	27
Завршни белешки.....	29

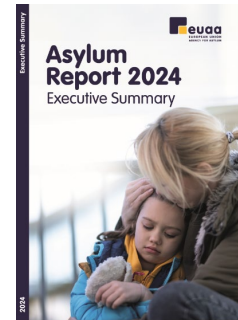
Вовед

Извршно резиме на [Извештајот за азил 2024:Годишниот извештај за состојбата на азилот во Европската Унија](#) ги сумира клучните случувања во меѓународната заштита кои се детално претставени во главниот извештај.

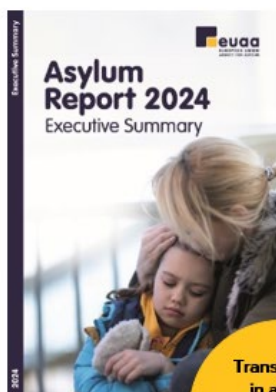
Резимето е достапно на [30 јазици](#), вклучувајќи ги сите јазици на ЕУ и албански, арапски, македонски, руски, српски, турски и украински.

Информациите што се претставени во главниот извештај може да се филтрираат преку разни, кориснички ресурси:

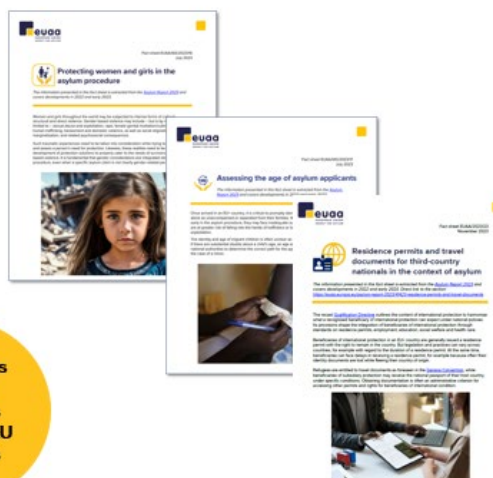
- [Националната база на податоци за развој на азилот](#) ги претставува законодавните, институционалните и политичките случувања кои се опишани во извештајот. Ажурирањата може да се пребаруваат по земја, тема, година и тип на развој. Информациите се исто така сумирани и претставени во табела по земја и по тематска област во PDF документ.
- Извештајот претставува избор на правно случувања засновани на [База на податоци за судска пракса ААЕУ](#). Хиперврските во текстот ќе ги доведат читателите до конкретниот случај во базата на податоци.
- Изворите користени за изработка на Извештајот за азил се претставени во списокот со референци на крајот од извештајот. Тие се исто така достапни во посебни, детални [Извори за азил 2024](#), групирани според тип на извор. Читателите лесно може да идентификуваат дали изворите се од европски институции и агенции, меѓународни организации, национални власти, граѓански организации или тинк-тенкови и академски кругови.

Additional resources to the Asylum Report 2024

Translations
in all EU
languages
and 7 non-EU
languages

1. Глобалните случувања во областа на азил во 2023 година

Потребите за заштита продолжија да растат во 2023 година, додека ниту еден развој не беше катализатор на ист начин како што беа дефинирани претходните години со руската инвазија на Украина, преземањето на Авганистан од страна на Талибанците или пандемијата КОВИД-19. Сепак, овие кризи продолжија да влијаат на развојот на настаните во 2023 година во услови на нови и тековни конфликти, климатски шокови, геополитички немири, насилство и прогон што доведе милиони луѓе да ги напуштат своите домови.

Бројот на присилно раселените луѓе во 2023 година достигна историски максимум од над 114 милиони, со клучни жаришта на раселување кои ги вклучуваат Авганистан, Демократската Република Конго, земјите од Латинска Америка и Карибите, Мјанмар, Сомалија, Судан и Украина. Ескалацијата на конфликтот во Газа од октомври 2023 година и поврзаната хуманитарна криза драстично ги зголемија потребите за заштита во регионот.

Среде оваа позадина, меѓународната заедница продолжи со напорите за развивање решенија за луѓето на кои им е потребна заштита, често преку соработка со повеќе чинители и зголемена разновидност на актери вклучени во обезбедувањето решенија. Главен пример за таква иницијатива беше посветеноста на вториот Глобален форум за бегалци во декември 2023 година. Владите, меѓународните актери, приватниот сектор и организациите на граѓанското општество донираа над 2,2 милијарди американски долари за специфични политики и програми за поддршка на раселеното население и земјите во кои се сместени бегалци и се заложија дека ќе преселат 1 милион бегалци до 2030 година и ќе им помогнат на дополнителни 3 милиони луѓе преку спонзорство од заедницата.

Климатските промени и нивната улога во генерирањето на раселување, како и влијанието на климатските промени врз бегалците и заедниците домаќини, продолжија да бидат меѓу клучните теми во дискусиите поврзани со меѓународна заштита. Исто така продолжија дискусиите за прашањата за бездржавност во контекст на азил и интеракцијата помеѓу бездржавноста и потребите за заштита.

Додека меѓународната заедница продолжи да се занимава со сложените аспекти на моделите на раселување кои постојано се менуваат, се чини дека растечкото сознание ја формира дискусијата и практиката на меѓународната заштита во изминатите години: принудното раселување не е само хуманитарна грижа, туку и предизвик за развојот. Поголемиот дел од бегалците ширум светот не само што потекнуваат од кривки средини, туку и бегаат во кривки средини, при што повеќе од три четвртини од глобално раселените луѓе се сместени во земји со низок и среден приход. Хуманитарно-развојно-мировниот пристап, истакнат во напорите на меѓународната заедница во изминатите години, се залага за сеопфатни одговори од различни засегнати страни, вклучително и

бизниси, финансиски институции и граѓански организации, со цел да ја искористат нивната соодветна експертиза за постигнување развојни решенија.

Врска до делот во главниот извештај: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-1-global-developments-field-asylum-2023>

2. Големи случувања со азилот во Европската Унија во 2023 година

Во декември 2023 година Европскиот парламент и Советот постигнаа политички договор за клучните законодавни инструменти на Пактот за миграција и азил. Ова претставува голем напредок во реформата на Заедничкиот европски систем за азил (ЗЕСА), отворајќи го патот за финализирање на инструментите за опремување на Европа со функционална и модерна архитектура за миграција и азил.

Во 2023 година, ЕУ продолжи да презема активности за справување со катастрофалните последици од руската агресија врз Украина, вклучувајќи чекори за катализирање на поблиска соработка меѓу меѓународните актери и ставање инструменти за поддршка на закрепнувањето, реконструкцијата и модернизацијата на Украина. Продолжувањето на привремената заштита до март 2025 година им понуди стабилност и предвидливост на милиони корисници. Потврдувајќи ја долгорочната определба на Европа за мир, безбедност и просперитет во регионот, во декември 2023 година, по препорака на Европската комисија, Европскиот совет одлучи да ги отвори пристапните преговори со Украина.

Продолжи притисокот на надворешните граници на ЕУ, со најголем број нерегуларни гранични премини од 2016 година. Според податоците собрани од Фронтекс, на надворешните граници на ЕУ биле откриени 385 000 нерегуларни гранични преминувања, што претставува зголемување од 18% во споредба со 2022 година. Со цел да го реши ова, ЕУ вовеле иницијативи за ефикасно управување со нејзините надворешни граници преку калибрирање на европско интегрирано гранично управување, надградба на постоечките информациски системи и нивната интероперабилност и работа со клучните земји партнери преку миграциските рути.

За да се надополнат двата акциски планови за 2022 година поврзани со рутите на Централниот Медитеран и Западен Балкан, Европската комисија претстави два дополнителни акциски планови во 2023 година за решавање на рутите на Западен Медитеран, Атлантискиот и Источен Медитеран. Потврдувајќи дека околу 90% од луѓето кои нередовно ги преминуваат надворешните граници на ЕУ го прават тоа со помош на криумчари на мигранти, во ноември 2023 година Европската комисија претстави нови законски предлози за спречување и борба против криумчарењето мигранти.

Со цел да промовира решенија ориентирани кон заштита низ светот, ЕУ ја продолжи својата сеопфатна и заемно корисна соработка со трети земји. Активностите во рамките на надворешната димензија на политиката за миграција и азил на ЕУ вклучуваа напори

за справување со основните причини за нерегуларна миграција; развивање на правни патишта за заштита во Европа; обезбедување поддршка за решенија за заштита во други делови на светот; борба против шверцерски мрежи; и работа со земјите партнери за миграција и управување со границите.

Во својата улога да обезбеди усогласено толкување и примена на правото на ЕУ, во 2023 година, Судот на правдата на Европската Унија (СПЕУ) издаде повеќе од [20 пресуди и наредби](#) со кои се толкуваат различни одредби на ЗЕСА, на пример, кои опфаќаат теми поврзани со пристапот до постапката за азил, Даблинската постапка, ефикасен правен лек во забрзаните постапки и обединување семејства.

Врска до делот во главниот извештај: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-2-major-developments-asylum-european-union-2023>

3. Функционирање на Заедничкиот европски систем за азил

Како резултат на нагло зголемениот број на луѓе на кои им е потребна заштита во Европа и заситените национални системи за прифат, во 2023 година ЕУ+ земјите спроведоа законодавни, политички и практични иницијативи со цел да се справат со променливата ситуација. Во исто време, загриженоста за некои практики во националните администрации за азил и прифат беше изразена од граѓанските организации, УНХЦР и други меѓународни организации.

Поле 1. Привремена заштита за раселените лица од Украина

Како што воената агресија против Украина продолжи во својата втора година, над 4,3 милиони граѓани кои не се членки на ЕУ, кои ја напуштија Украина, продолжија да бидат згрижени со статус на привремена заштита во земјите од ЕУ+, што исто така ја продолжи важноста на заштитата до март 2025 година. Во 2023 година, земјите од ЕУ+ издадоа над 1 милион решенија со кои се даде привремена заштита, при што 99% од нив беа доделени на украински државјани. Од високите нивоа на почетокот на војната, одлуките за доделување привремена заштита опаѓаа и останаа релативно стабилни на пониско ниво од летото 2023 година.

Голем број земји од ЕУ+ дозволија статусот на привремена заштита да се претвори во дозволи за престој заради вработување или обединување на семејството. Некои земји го проширија опсегот на привремена заштита на украинските државјани кои веќе беа надвор од Украина кога започна воената агресија. Спротивно на тоа, други земји почнаа да воведуваат мерки за ограничување на подобноста за привремена заштита.

Судовите исто така ги дефинираа критериумите за подобност. Во *Барател против Државен секретаријат за миграција*, Швајцарскиот Сојузен административен суд (ФАЦ) [пресуди](#) дека привремена заштита нема да им се дава на Украинци кои исто така имале ЕУ/ЕФТА+ државјанство. Уставниот суд во Австрија [потврди](#) дека привремената заштита се однесува на украински државјани кои ја напуштиле земјата непосредно пред 24 февруари 2022 година, но во принцип престојувале таму. Управниот суд во Минхен во Германија [одлучи](#) во *Барател против Канцеларијата за имиграција* (M 4 S 23.2442) дека невенчаните партнери на лица од Украина не се квалификуваат да добијат привремено заштита. Судот дојде до истиот заклучок и во предметот M 4 K 23.2440. Последната одлука беше поништена од Баварскиот Виш административен суд на 31 октомври 2023 година, со одлуката во случајот 10 C 23.1793.

Беа воведени посебни мерки, вклучувајќи стипендии и бесплатни часови по јазик за поддршка на социјалната и економската интеграција на корисниците на привремена заштита во општествата-домаќини. Соодветното сместување и домување продолжија да бидат актуелна тема, додека интеграцијата на пазарот на трудот генерално беше олеснета. Сепак, приближно три петтини од одлуките за доделување привремена заштита во ЕУ+ во 2023 година беа издадени на жени и девојчиња, над една четвртина беа издадени на деца, што создаваше товар за многу Украинки да се вработат во нивната земја домаќин. Покрај

тоа, Украинците често беа вработени на позиции со пониски квалификации, делумно поради долгите постапки за признавање на дипломи или квалификации.

Со цел подобро да се разберат потребите на раселените лица од Украина, ААЕУ, заедно со ОЕЦД, продолжија да ги спроведуваат Анкетите на мигранти кои пристигнуваат од Украина. Врз основа на резултатите, беа објавени два информативни листови во јуни и октомври 2023 година. Дополнително, извештајот „Гласови во Европа:Искуства, надежи и аспирации на присилно раселените лица од Украина“ ги анализира сведоштвата од прва рака собрани преку тековната анкета и ги прикажува преовладувачките теми што ги покренува оваа популација.

3.1. Пристап до постапки

Во 2023 година, земјите од ЕУ+ примија над 1,1 милион барања за меѓународна заштита, што беше најмногу од бегалската криза во 2015-2016 година. Во последниот квартал од 2023 година, бројот на поднесени барања ги надмина нивоата од 2016 година. Бројот на барања поднесени секој месец во 2023 година речиси секогаш бил поголем отколку во 2022 година и над 90% биле првпат баратели како во 2022 година.

Германија беше на врвот на листата според бројот на примени барања (334 000, +45% од 2022 година) и учествуваше со околу 30% од вкупниот број. Следните три земји кои примија најмногу барања заедно сочинуваа 41% од барањата, со рекордни бројки во секоја: Франција (167 000 барања, +7% зголемување), Шпанија (162 000, +38%) и Италија (136 000, +63%).

Кога се разгледуваа барањата за азил во однос на големината на населението, Кипар беше на врвот на листата со околу 13 000 поднесени барања на 1 милион жители. Други земји кои доживеаја значителни нивоа на притисок од приливот на барања за азил вклучуваат Австрија (6 500 на 1 милион жители), Грција (6 200), Германија (4 000), Луксембург (3 800), Бугарија (3 500), Словенија и Швајцарија (по 3 400).

Сиријците, Авганистанците и Турците продолжија да поднесуваат најмногу барања за меѓународна заштита, што претставува над една третина од сите барања поднесени во земјите од ЕУ+ (види Слика 1). Државјаните на Сирија, кои сочинуваа околу една шестина од сите баратели, поднесоа 181 000 барања, што е зголемување од 38% во споредба со 2022 година и највисоко ниво од 2016 година. По нив на далечина следеа Авганистанци, со 114 000 барања, што претставува намалување од 11% во споредба со претходната година. Со 101 000 барања, Турците поднесоа барања во рекорден број и ја задржаа својата позиција како трета група баратели по големина. Ова беше зголемување од 82% во споредба со 2022 година, речиси надминувајќи го бројот на барања од Авганистанци.

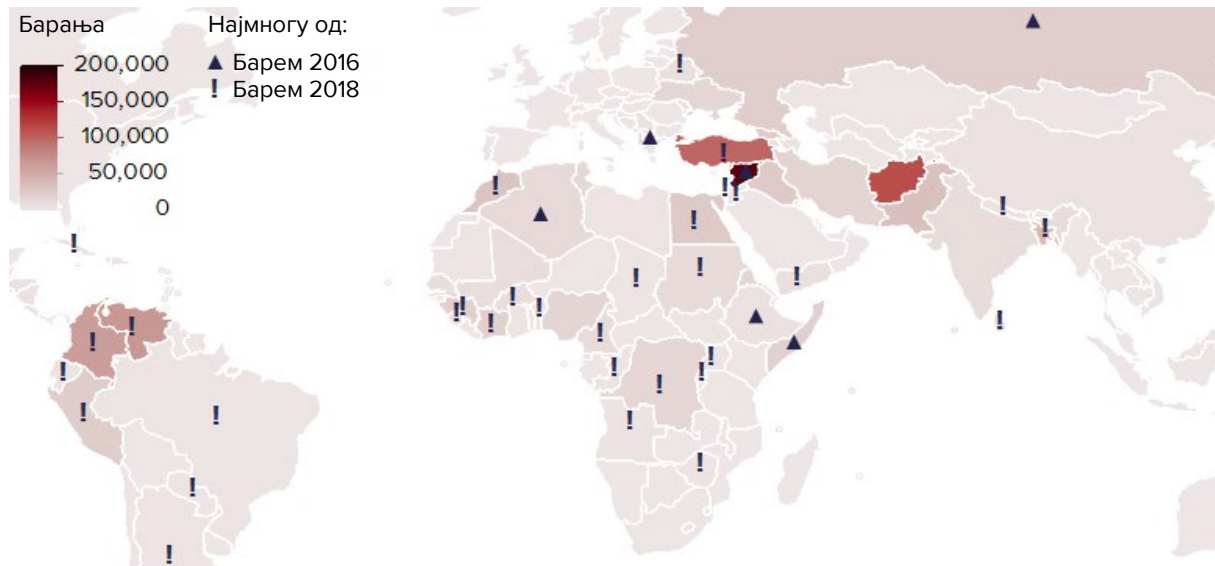
Рекордно висок број барања беа поднесени и од други државјанства, вклучувајќи ги Венецуелците и Колумбијците, кои се рангирани на четврто и петто место. По ескалацијата на израелско-палестинскиот конфликт во октомври 2023 година, Палестинците поднесуваа барања за азил во рекорден број.

Во 2023 година, земјите од ЕУ+ продолжија да доживуваат притисок на границите и се соочија со предизвици поврзани со големиот број пристигнувања. Влијанието на

руската инвазија на Украина го задржа притисокот врз надворешните источни граници на ЕУ, додека земјите во медитеранскиот регион се мачеа со континуираното пристигнување на мигранти по море. Земјите во кои има движења долж балканската рута ги зголемија своите напори за контрола на границите. Притисокот се почувствува и во земјите од централна Европа, кои добиваа сè поголем број барања.

Слика 1. Барања за меѓународна заштита во земјите од ЕУ+, по земја на потекло, 2023 година

Забелешки: Податоците за Португалија за октомври-декември 2023 година не беа достапни. Границите во картата не значат официјално одобрување или прифаќање од страна на Европската Унија.

Извор: Податоци од Системот за рано предупредување и подготвеност на ААЕУ (ЕПС) од 1 февруари 2024 година.

Наспроти оваа позадина, земјите од ЕУ+ се фокусираа на намалување и спречување на нерегуларната миграција во ЕУ, што на моменти претставуваше ризик кој влијаеше на ефективен пристап до територијата. Во текот на 2023 година, институциите и агенциите на ЕУ, УНХЦР и меѓународните и граѓанските организации под лупа ги испитуваа политиките и практиките поврзани со обезбедување ефективен пристап до територијата и постапката за азил. Тие изразија загриженост за можните прекршувања на основните права на надворешните граници и ги повикаа и националните влади и Европската комисија да обезбедат почитување на основните права и почитување на принципот на *невраќање*.

Некои земји задржаа вонредна состојба, применувајќи правила кои дозволуваа отстапувања од редовната постапка. Тие, исто така, почнаа да инвестираат во употреба на технологија за одржување на граничната безбедност. Зголемениот обем на работа што произлегува од поголемиот број на барања доведе многу земји да направат прилагодувања на процесите за регистрација и поднесување, покрај реструктурирањето на човечките ресурси со цел справување со заостанатите барања.

Врска до делот во главниот извештај: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-31-access-procedures>

3.2. Даблинска постапка

Во 2023 година, Европската комисија и земјите од ЕУ+ се фокусираа на подобрување на ефикасноста на Регулативата Даблин III. Земјите членки почнаа да ги применуваат практичните решенија дефинирани во Патоказот за подобрување на спроведувањето на трансферите според Регулативата Даблин III (Даблински патоказ), кој беше одобрен од земјите од ЕУ+ на состанокот на Стратешкиот комитет за имиграција, граници и азил (СКИГА) на 29 ноември 2022 година.

Ваквите практични решенија вклучуваа, на пример, регрутирање и обука на персонал, ревидирање на работните текови и стандардните оперативни процедури и започнување или продолжување со иницијативите за дигитализација. ААЕУ објави ажурирани препораки за [спроведување на Даблинските трансфери](#) и за [обединување семејства во рамки на Даблинската постапка](#), а беа објавени и информативни листови со ажурирани информации за Даблинските трансфери.

Различните мерки дадоа ветувачки резултати, подобрување на комуникацијата меѓу Даблинските единици, надминување на пречките во спроведувањето на Даблинските трансфери, зголемување на ресурсите за да се овозможи подобрување на Даблинските постапки и зајакнување на усогласеноста со правото на ЕУ и судските пресуди. Европската комисија претстави голем број добри практики од земјите од ЕУ+ во [работен документ](#) објавен на крајот на 2023 година.

Многу Даблински единици останаа под притисок во 2023 година поради зголемениот број на баратели. Според своите оперативни планови, ААЕУ обезбеди поддршка за Даблинските единици во неколку земји членки. Влијанието од инвазијата на Украина врз Даблинските единици се намали во споредба со 2022 година, но продолжи да влијае на задачите и обемот на работа во многу единици.

СПЕУ донесе неколку прелиминарни пресуди за толкувањето на Регулативата Даблин III, слично како и претходните години. Многу земји од ЕУ+ забележаа дека спроведувањето на некои од овие пресуди - на пример [Поврзани случаи C-323/21, C-324/21 и C-325/21](#) - покрена дополнителни практични прашања и дискусии во рамките на Комитетот за контакт на Европската комисија или мрежите на ААЕУ обезбедија корисни платформи за изнаоѓање решенија за овие предизвици.

Според привремените податоци кои редовно се разменуваат помеѓу ААЕУ и 29 ЕУ+ земји, во 2023 година беа издадени 176 000 решенија како одговор на тековни даблински барања. Ова претставува зголемување за 8% во споредба со 2022 година, што резултира со највисок вкупен годишен износ од најмалку 2016 година. Бројот на месечни Даблински одлуки постојано беше над 14 000 помеѓу јули и ноември 2023 година како последица на растот на барањата за азил во земјите од ЕУ+ во истиот период.

Севкупно, годишниот сооднос на добиени одлуки за даблински барања до поднесените барања за азил беше 15%, слично како во 2022 година. Иако некои одлуки за даблински барања се однесуваа на случаи на обединување на семејства, стабилниот сооднос на одлуките и барањата сугерира дека во 2023 година зголемен број баратели на азил се преселиле од првата земја на пристигнување во друга за да поднесат ново барање (наведени како секундарни движења), влијаејќи на обемот на случаи за азил во целина.

На ниво на држави, Германија и Франција продолжија да добиваат најмногу одлуки по нивните барања, заедно сочинувајќи околу три петтини од вкупниот број од ЕУ+. Како и претходните години, Италија издаде најмногу одлуки во целост за даблински барања. Сепак, Хрватска за прв пат во историјата се наметна како втора земја, бидејќи решенијата што ги донесе речиси тројно се зголемија во споредба со претходната година.

Во 2023 година, имаше 72% стапка на прифаќање за одлуките како одговор на Даблинските барања, што значи уделот на позитивни одлуки (експлицитно или имплицитно) по барања од сите издадени одлуки. Ова беше за 12 процентни поени повисоко отколку во 2022 година, што е најголем број од 2017 година.

Бројот на спроведени Даблински трансфери (15 000) остана стабилен во споредба со 2022 година, но сепак е далеку под нивоата пред КОВИД-19 (над две петтини помалку отколку во 2019 година). Спроведувањето на Даблинските трансфери беше делумно попречено од зголемениот притисок врз органите за азил и прифат предизвикан од наглиот раст на нередовните пристигнувања во текот на годината.

Членот 17(1) од Регулативата Даблин III беше повикан околу 7 500 пати во 2023 година, што е зголемување за три петтини од 2022 година на највисоко ниво во последните 5 години. Членот 17(1) е дискрециона клаузула, која ѝ дозволува на земјата членка да испита барање за меѓународна заштита поднесено од државјанин на трета земја или лице без државјанство, дури и ако таквото испитување не е нејзина одговорност според критериумите утврдени во регулативата.

Врска до делот во главниот извештај: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-32-dublin-procedure>

3.3. Посебни постапки за проценка на потребите за заштита

За време на испитувањето на барањата за меѓународна заштита во прв степен, земјите членки, под одредени услови, може да користат специјални постапки – како што се забрзани постапки, гранични постапки или приоритетни постапки – придржувајќи се кон основните принципи и гаранции утврдени во европското законодавство.

Законските движења поврзани со граничните постапки во 2023 година се движеа од предлози за воведување на постапката за прв пат до измени на условите за примена на постапката и до надлежниот суд за разгледување жалби. Неколку земји од ЕУ+ ги изменија своите списоци на **безбедни земји на потекло** и ознаките како безбедни трети земји, додека други почнаа да работат на усвојување на такви списоци. Упатувањето на грчкиот државен совет за назначувањето на Турција како безбедна трета земја остана неодлучено од СПЕУ во 2023 година, додека ЕСЧП обезбеди привремени мерки за барателите за кои Турција се сметаше за безбедна трета земја.

Барањата поднесени по секундарните движења продолжија да предизвикуваат одлуки за неприфатливост, а СПЕУ се очекуваше да донесе одлука во 2024 година за обработка на барања поднесени од луѓе кои добиле меѓународна заштита во друга земја членка, но не можат да бидат префрлени назад поради ризик од нечовечки или понижувачки третман.

Врска до делот во главниот извештај: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-33-special-procedures-assess-protection-needs>

3.4. Обработка на барања за азил во прв степен

Земјите од ЕУ+ презедоа голем број активности за да одговорат на зголемениот број барања за меѓународна заштита. Некои предложија законски измени за дополнително забрзување на постапката за азил, додека беа воведени нови работни методи, политики за одредување приоритети и регрутирање дополнителен персонал со цел да се зголеми бројот на донесени одлуки. Земјите членки исто така испробаа промени во постапката за да се намали должината на личното интервју. Некои земји од ЕУ+ воведоа нови информациски системи или започнаа проекти за дигитализирање на нивните системи. Органите кои одлучуваа ги следеа лекциите научени од минатите иницијативи за оценување на квалитетот, обезбедија поголема обука за персоналот и започнаа нови процеси за проверка на квалитетот за постапките и одлуките во прв степен.

НВО продолжија да изразуваат загриженост во врска со доцнењето во закажувањето на лични интервјуа, недостатокот на обука на службениците кои вршат интервјуа и должината на постапките за азил. УНХЦР, исто така, го изрази својот став за екстернализација на постапките за азил, бидејќи во 2023 година некои земји членки го разгледаа трансферот на барателите на азил во трети земји за обработка на нивните барања за азил. Употребата на вештачка интелигенција во миграцијата беше исто така идентификувана како тема на загриженост.

Одлуки и затворање на предмети во прв степен

Во 2023 година, земјите од ЕУ+ издадоа околу 677 000 првостепени решенија, најмногу од 2017 година. Втора последователна година, Германија продолжи да издава најмногу одлуки меѓу земјите од ЕУ+ (околу 219 000, што претставува една третина од вкупниот број на ЕУ+). На далечина ја следеа Франција (133 000) и Шпанија (90 000). Овие три ЕУ+ земји заеднички донесоа две третини од сите првостепени одлуки. Но, трендовите се одложија: додека Германија забележа најголем апсолутен пораст во донесувањето одлуки меѓу земјите на ЕУ во споредба со 2022 година (+21 000), спротивното се случи во Шпанија (-13 000). Во меѓувреме, одлучувањето остана стабилно во Франција.

Трета последователна година, најмногу одлуки беа донесени за барања поднесени од Сиријци (132 000 одлуки) и Авганистанци (89 000), што заедно претставува една третина од сите одлуки во ЕУ+. Забележителни апсолутни зголемувања во донесените решенија беа забележани и за државјаните на: Турција (38 000 првостепени одлуки), Венецуела (45 000), Мароко (16 000), Грузија (23 000), Русија (10 000), Демократска Република Конго (11 000), Еритреја (12 000) и Украина (10 000).

Одлуките по барањата за азил се само еден начин да се затвори случајот за азил. Прекинувања и други затворања на предмети, исто така, придонесуваат за севкупниот одлив во прв степен. Така, во 2023 година, вкупниот број на случаи кои излегуваат од системот за азил во прв степен (комбинирање на првостепени одлуки, прекини по повлекувањата и други затворања) исто така достигна највисоко ниво во последните 6 години (околу 863 000).

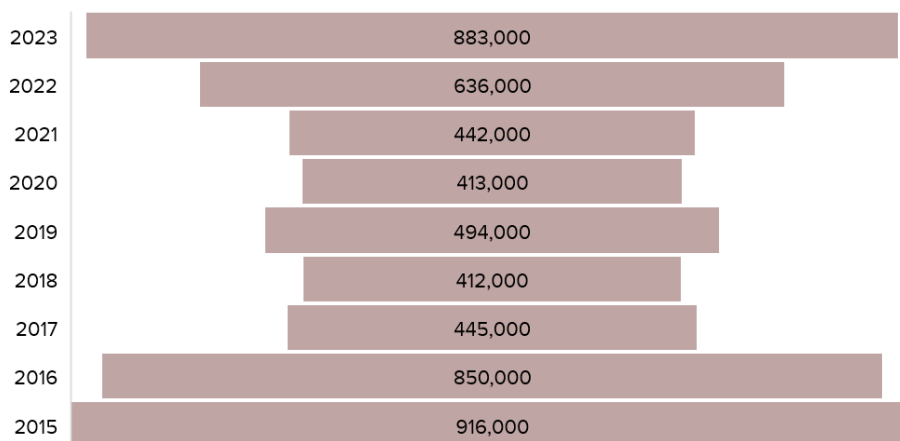
За прецизно да се прикаже нивото на притисок врз националните системи за азил, бројот на поднесени барања (прилив) треба да се спореди со сите затворања на случаи (одлив). Ова открива дека јазот помеѓу приливот на барања за меѓународна заштита и одливот на случаи кои излегуваат од системот за азил во прв степен продолжи да се зголемува и да биде најголем во последните 5 години. Со други зборови, во 2023 година, системот за азил во прв степен апсорбирал приближно 280 000 случаи повеќе отколку што успеал да процесира. Ова значи зголемување на акумулацијата на бројот на случаи за 66% од 2022 година, што придонесе за продолжување на трендот видлив од средината на 2021 година, при што приливот постојано го надминува одливот.

Заостанати случаи во прв степен

Постојаното проширување на јазот помеѓу барањата и затворањето на предмети доведе до најголем број нерешени предмети во последните 8 години, само на второ место по нивоата забележани во 2015 година (види Слика 2).

На крајот на 2023 година, приближно 883 000 случаи чекаа одлука во прв степен (зголемување за две петтини од крајот на 2022 година). Обемот на случаи се однесуваше на низа државјанства, но најголемиот број се однесуваше на Сиријци и Турци. Половина од сите случаи во ЕУ+ беа тековни повеќе од 6 месеци.

Слика 2: Број на нерешени предмети во прв степен во земјите на ЕУ+ на крајот на годината, 2015–2023 година

Забелешка: Податоците за Португалија за октомври-декември 2023 година не беа достапни.
Извор: Податоци на ААЕУ ЕПС од 1 февруари 2024 година.

Врска до делот во главниот извештај: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-34-processing-asylum-applications-first-instance>

3.5. Обработка на барања за азил во втора или повисока инстанца

Во 2023 година, развојот на втор степен се фокусираше на правото на пристап до жалбената постапка и на надлежните тела кои треба да ја испитаат жалбата во зависност од околностите. Обемот на жалби во случаите за меѓународна заштита (вклучувајќи го и барањето да се обезбеди *екс нунк* испитување на фактите и на правните точки) и суспензивниот ефект на жалбата беа предмет на законски измени и судски преглед. Некои земји ги зајакнаа своите закони за правото на сослушување пред апелационото тело, а неколку пресуди ја истакнаа важноста на оваа процедурална заштита при жалба. Дополнително, судовите ја истакнаа потребата да се гарантира дека може да се обезбеди истополов преведувач, сослушувач или судија по жалба.

Како и секоја година, апелационите тела го прекинаа испитувањето на случаите по жалба за одредени профили на баратели (на пример за баратели од Појасот Газа и Судан) поради тековни ситуации. Земјите исто така ги ажурираа упатствата засновани на случувањата во земјите на потекло.

Должината на жалбите за азил беше аспект на загриженост за националните власти, при што граѓанските организации повикаа неколку земји од ЕУ+ да носат одлуки во разумни временски рокови. Дигитализацијата на жалбите во случаите за меѓународна заштита продолжи во текот на 2023 година преку далечински расправи.

Врска до делот во главниот извештај: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-35-processing-asylum-applications-second-or-higher-instances>

3.6. Прифат на баратели на меѓународна заштита

Предизвиците од претходните години продолжија и во 2023 година со прифатот на баратели на меѓународна заштита. Прифатните органи во повеќето земји на ЕУ+ сè уште се занимаваа со обезбедување соодветно сместување за секој барател, бидејќи чести беа извештаите за бездомници, сиромашни или нестандартни услови за живеење и недостатокот на услуги за поддршка од страна на меѓународни организации, национални институции за човекови права, правобранителите и граѓанските организации. Ситуацијата продолжи негативно да влијае на барателите со посебни потреби и ранливости, како што се деца, жени, баратели за ЛГБТИК или баратели со физички и ментален хендикеп (*види Дел 4*). Судовите честопати беа повикани да обезбедат пристап до материјалните услови за прифат и достоинствени услови за сите баратели.

Покрај решавањето на итните потреби, националните власти во неколку земји продолжија со потрагата по структурни решенија со цел да обезбедат флексибилни и одржливи системи за прифат. Ова повлекува промени, на пример, во институционалната поставеност, структурата на финансирање и договорите за соработка со други засегнати страни. Еколошката одржливост на објектите доби поголемо значење бидејќи системите за прифат мораа да се справат со зголемената побарувачка и повисоките

трошоци за енергија, како што е опишано во посветеното [ситуациско ажурирање](#) на ААЕУ.

Притисокот врз прифатниот систем беше катализатор за ревизија и построга примена на правилата за правото на услови за прифат. Промените во законодавството генерално го разјаснија крајот на прифат. Како и во претходните години, одливот од прифатните центри често стагнираше па дури и забавуваше, бидејќи признатите корисници на меѓународна заштита се соочуваа со предизвици при наоѓање сопствено сместување на приватниот пазар. Предлозите за политики имаа за цел да ја олеснат оваа транзиција и да овозможат побрз пристап до пазарот на труд.

Иако предизвиците најверојатно ќе останат, националните власти треба да продолжат да бараат флексибилни и одржливи решенија при прифат со цел ефикасно да се прилагодат на променливиот број и профили на баратели и жители на прифат.

Врска до делот во главниот извештај: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-36-reception-applicants-international-protection>

3.7. Аспекти на притвор кои вклучуваат баратели и поранешни баратели

Во 2023 година, практиките и условите за притвор продолжија внимателно да се проверуваат од институциите за следење и судските институции на меѓународно, европско и национално ниво. Се интензивираа јавните дискусии за притвор на границата на лица кои пристигнуваат на нередовен начин и нивната можност за пристап до постапката за азил или да добијат советување и правен совет. Условите за притвор на границата честопати беа опишани како алармантни од меѓународните и граѓанските организации. ЕСЧП донесе одлуки за случаи од претходните години со кои ги осудуваат овие состојби и практики на границата. ЕСЧП и националните судови, исто така, пресудиле против притвор на баратели со посебни потреби, особено на деца.

Земјите од ЕУ+ вообичаено ги проширија основите за притворање странци, вклучително и баратели на меѓународна заштита и ја зголемија можната должина на имиграцискиот притвор. Законските измени во некои земји вклучија можност да се приведе барател кој е во опасност да бега додека чека трансфер во друга земја на ЕУ+ според Регулативата Даблин III.

Клучни теми во дискусиите за политики вклучуваа притвор на странци во очекување на враќање, примена на принципот на *невраќање* во такви случаи и вистинската можност за спроведување на одлуките за враќање. Овие области беа обемно рефлектирани во судските случувања во 2023 година.

Врска до делот во главниот извештај: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-37-aspects-detention-involving-asylum-applicants-and-former-applicants>

3.8. Пристап до информации

Националните власти и другите засегнати страни продолжија да се трудат информациите да бидат достапни полесно и во различни формати и јазици. Некои земји произведоа приспособени информации за одредена публика, како што се малолетни баратели и раселени лица од Украина.

Некои земји започнаа информативни кампањи фокусирани на одвраќање на државјаните од земјите со ниски стапки на признавање од преземање опасни патувања во ЕУ, само за да им биде одбиено барањето. Други се фокусираа на подигање на свеста кај одбиените баратели за можноста за доброволно враќање во земјата на потекло.

По неколку години работа, ААЕУ лансираше сеопфатен нов портал, [Да зборуваме за азил](#), каде препорачаната методологија и практични алатки се достапни за засегнатите страни кои работат на обезбедување информации во системот за азил.

Врска до делот во главниот извештај: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-38-access-information>

3.9. Правна помош и застапување

Во 2023 година, некои ЕУ+ земји продолжија со напорите за подобрување на пристапот и квалитетот на правната помош во сите фази од постапката за азил. Развојот вклучува институционални промени, специјализирана обука за давателите на услуги и измена на критериумите за подобност за работа како давател на правна помош во областа на меѓународна заштита.

Сепак, беа пријавени предизвици за пристап до правна помош, особено на границите или во притвор. На пример, недостатокот на комуникација со адвокат и ефективно право на правна помош за барателите на азил во притвор беа покренати во различни форуми. Некои земји ги изменија националните одредби со цел да го зајакнат правото на притворените баратели на азил да бидат во контакт со членови на семејството, правни советници и релевантни организации.

Бидејќи раселените лица продолжија да пристигнуваат од Украина, некои земји од ЕУ+ продолжија да обезбедуваат правни информации и помош за постапката за привремена заштита.

Врска до делот во главниот извештај: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-39-legal-assistance-and-representation>

3.10. Услуги за толкување

Во 2023 година, националните власти, судовите и трибуналите, организациите на граѓанското општество и давателите на услуги направија напори да го подобрат пристапот и да го зголемат квалитетот на толкување во постапките за азил и системот за прифат. Низ земјите од ЕУ+, зголемените барања доведоа до зголемени потреби за толкување.

Во некои земји, каде профилите на барателите останаа слични на претходните години, не се појавија значителни нови потреби. Меѓутоа, во земјите кои примија баратели со различни профили, беа забележани дополнителни предизвици во однос на обезбедувањето ефективни услуги за толкување. Во целина, недостигот на одредени јазици, достапноста на толкување за одредени услуги и хетерогените стандарди продолжија да влијаат на процедуралните права на барателите и пристапот до услугите, како што е здравствена заштита.

Врска до делот во главниот извештај: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-310-interpretation-services>

3.11. Информации за земјата на потекло

Клучните случувања во производството на ИЗП во 2023 година се фокусираа на подобрување на методологиите, вклучително и преку стандардизирање на известувањето; унапредување на соработката преку билатерални, меѓународни и европски рамки, како и со граѓански организации; зголемување на пристапноста до ИЗП преку јавно достапни извештаи и ресурси; и проширување на опсегот на информации со подетално решавање на конкретни области.

Како и во претходните години, единиците на ИЗП продолжија да се фокусираат на некои од најчестите земји на потекло на барателите на азил во Европа, имено Авганистан, Сирија и Ирак. Земјите од ЕУ+ исто така го следеа развојот на настаните во Латинска Америка, бидејќи интересот за регионот се зголеми. По руската инвазија на Украина, потребите на ИЗП за безбедносната ситуација во Русија и Украина значително се зголемија. Овој тренд продолжи и во 2023 година, а националните единици на ИЗП произведоа информации за двете земји, по кои исто така следејќи мисии за утврдување факти, кога тоа беше можно.

Пријавените предизвици во областа на производството на ИЗП вклучуваат недостиг на персонал; недостаток на пристап до информации за најновите случувања поради конфликти, безбедносни грижи и ограничен пристап до земји со авторитарни влади; и зголемување на итните барања кои ги оптоваруваат достапните ресурси.

Врска до делот во главниот извештај: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-311-country-origin-information>

3.12. Бездржавност во контекст на азил

Во контекст на азил, бездржавноста може да влијае на процесот на одредување на барањето за меѓународна заштита, како и на заштитните постапки на барателот. Во 2023 година, бездржавноста остана важна тема на агендата на ЕУ. Ова беше особено случај бидејќи размислувањата поврзани со бездржавноста беа релевантни за две главни области на конфликт во 2023 година, имено Палестина и Украина.

Во 2023 година, околу 2 300 барања за азил беа поднесени во земјите од ЕУ+ од лица без државјанство, што е во согласност со 2022 година. Во текот на годината, нешто повеќе од 1 200 решенија беа издадени во прв степен на баратели без државјанство во земјите на ЕУ+. Стапката на признавање на барателите без државјанство беше 53% во 2023 година, релативно слично на изминатите неколку години, но многу пониско отколку за време на бегалската криза од 2015-2016 година (кога скоро 9 од 10 одлуки беа позитивни). На крајот на 2023 година, 1 900 случаи на баратели без државјанство беа во тек во прв степен.

Голем број законодавни случувања имаа за цел да го зголемат признавањето и да обезбедат заштита на правата на лицата без државјанство, вклучувајќи ги барателите на азил без државјанство и корисниците на меѓународна заштита, како и нивните деца. Среди позитивниот развој на настаните, граѓанските организации нагласија дека треба да се работи повеќе за да се идентификуваат и целосно да се заштитат правата на лицата без државјанство.

Врска до делот во главниот извештај: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-312-statelessness-context-asylum>

3.13. Содржина на заштита

Содржината на заштитата се однесува на правата на одредена форма на заштита на која имаат право во земјата на азил, како и на поврзаните обврски. Заштита се доделува кога барателите кои добиваат позитивна одлука со која се доделува статус на бегалец или супсидијарна заштита (исто така наречени статуси усогласени со ЕУ). Стапка на признавање се однесува на бројот на позитивни одлуки како процент од вкупниот број на одлуки во врска со барања за меѓународна заштита. Додека националните форми на заштита им даваат статус на заштита на државјани на трети земји, тие статуси - кои не се усогласени низ ЕУ+ земјите - не се вклучени во пресметката на стапката на признавање.

Во 2023 година, стапката на признавање во прв степен за формите на заштита регулирани од ЕУ се искачи на 43%, зголемувајќи се трета година по ред. Ова беше највисоката стапка од 2016 година (кога 57% од одлуките доделија статус на бегалец или супсидијарна заштита). Порастот беше главно поттикнат од зголемените стапки на признавање на Авганистанци, Ирачани, Палестинци и Украинци и од повеќе решенија издадени на Сиријци. Вкупно, 54% од сите позитивни одлуки доделиле статус на бегалец, додека 46% доделиле супсидијарна заштита.

Надвор од статусите регулирани од ЕУ, вреди да се напомене дека над една четвртина од негативните одлуки за статуси регулирани од ЕУ доделиле национална форма на заштита, која нуди овластувања за престој од хуманитарни причини.

Националности со највисоки стапки на признавање во 2023 година вклучуваа Сиријци (94%), Украинци (92%), Палестинци (87%), Јеменци (84%), Еритрејци (83%) и Белоруси (81%).

Степенот и квалитетот на правата и услугите што ги добиваат корисниците на заштита ги обликуваат изгледите за нивно ефективно интегрирање во новите општества. Во 2023 година, промените во законодавството и политиките се фокусираа на обединување семејства и национални форми на заштита, додека некои земји од ЕУ+ продолжија да развиваат политики и стратегии за интеграција прилагодени на заедничките профили на корисници на заштита во соодветните земји, со поддршка на граѓанските организации. Голем број иницијативи се фокусираа на олеснување на административните постапки кои корисниците на заштита ги користат за пристап до правата поврзани со нив.

Поводот на 20-годишнината од стапувањето во сила на Директивата за обединување семејства поттикна публикации и препораки за подобрување на нејзиното спроведување. СПЕУ и националните судови продолжија да даваат насоки за нејзина практична примена, појаснувајќи ги поврзаните правила за нејзиниот опсег и критериуми.

Неколку иницијативи се фокусираа на воспоставување или прилагодување правила и критериуми за националните форми на заштита. Со цел да се избегне правна неизвесност, некои земји од ЕУ+ доделија дозволи за престој врз основа на хуманитарни или медицински причини во обид да ги заштитат најдобрите интереси на детето или принципот на *невраќање*.

Секако, многу иницијативи за интеграција во 2023 година беа насочени кон корисниците на привремена заштита, вклучително и поддршка за пристап до образование и јазична обука. Граѓанските организации одиграа клучна улога во обезбедувањето релевантни услуги и дополнувањето на напорите на властите на ниво на заедницата.

Меѓу пријавените предизвици, беше забележано дека ограничениот или недостатокот на алтернативи за социјални станови и недостигот од евтини станови на локалните пазари создаваа пречки за корисниците на меѓународна заштита да најдат сместување.

Врска до делот во главниот извештај: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-313-content-protection>

3.14. Раселување и хуманитарни прифати

Земјите од ЕУ+ се залагаа да ги исполнат своите обврски за преселување во 2023 година, додека се соочуваа со посебни предизвици на национално ниво. Потребно е да се сменат приоритетите поради недостигот на сместувачки капацитети за сместување на раселените бегалци. Во исто време, вонредни ситуации погодија трети земји во кои бегалците во ризик чекаа да бидат префрлени, како што е земјотресот во Турција.

Вкупно, околу 15 000 луѓе пристигнаа во ЕУ во 2023 година од трети земји во контекст на преселување и хуманитарни прифати. Ова беше најнискиот број од 2016 година, со исклучок на 2020 година, кога трансферите беа сериозно попречени поради пандемијата КОВИД-19.

Граѓанските организации продолжија да играат важна улога во спроведувањето на преселувањето и обезбедувањето дополнителните патеки, вклучително и програми за хуманитарен прифат. Граѓанските организации учествуваа во упатувањето на бегалците, придонесоа за успехот на евакуацијата на бегалците во ризик и го поддржаа безбедното пренесување на избраните бегалци, во зависност од договорите потпишани со земјите од ЕУ+. Нивната улога во обезбедувањето услуги за прифат, особено домување, беше клучна за да се намали притисокот врз системите за прифат во некои земји.

Врска до делот во главниот извештај: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-314-resettlement-and-humanitarian-admissions>

4. Деца и лица со посебни потреби во постапката за азил

Во 2023 година, неколку земји од ЕУ+ пријавија континуиран висок број на баратели со посебни потреби, почнувајќи од баратели со физички или ментален хендикеп до жртви на родово засновано насилство и деца кои пристигнуваат сами во ЕУ. Наспроти општата позадина на честите одложувања во постапката за азил и заситените системи за прифат, владите продолжија да бараат решенија за да обезбедат достоинствени услови и безбедност за најранливите. Понекогаш, законските и политичките промени дозволуваа отстапување од повисоките стандарди, додека меѓународните и граѓанските организации ги истакнаа ризиците од ова на подолг рок.

Властите во земјите со висок број на истовремени пристигнувања се соочија со потешкотии во соодветно идентификување и оценување на посебните потреби. Пресудите на ЕСЧП изречени во 2023 година - што се однесуваат на ситуации во 2018-2020 година - служеа како потсетник дека недостатоците во идентификацијата и поддршката на барателите со посебни потреби може да имаат драматично влијание врз нивните животи. Дополнително, [истражувањето на ААЕУ](#) откри значителни недостатоци во податоците бидејќи земјите од ЕУ+ генерално не собираат или регистрираат податоци за ранливости, во голем дел поради загриженоста за заштитата на податоците, па затоа е тешко да се идентификуваат најчестите типови на попреченост или откриени ранливости кај барателите за меѓународна заштита.

Во октомври 2023 година, Истанбулската конвенција стапи на сила во однос на ЕУ, вклучувајќи ги одредбите кои се однесуваат на азил и *невраќање*. На ниво на земја, напорите се фокусираа на спречување на насилството врз жените и девојчињата и поддршка на жените жртви на насилство. Сеопфатните мапирања сè уште открија многу недостатоци во системите за азил и прифат, ризикувајќи ја безбедноста на жените и девојчињата. Овие недостатоци и нивното штетно влијание, исто така, беа опфатени и решавани од страна на судовите.

Националните власти направија напори да ја подобрат одговорноста на системите за азил и прифат на потребите на барателите со различни СОГИЕСК. Точни и навремени информации за земјата на потекло фокусирани на ситуацијата на ЛГБТИК лицата за правилно да се процени нивната ситуација. За таа цел, во 2023 година, ААЕУ го ажурираше својот [Водич за истражување на ИЗП за ЛГБТИК](#) за да им помогне на практичарите. Во втор степен, судовите често стапуваа и ги поништуваа негативните првостепени одлуки за да обезбедат заштита на овој профил на баратели.

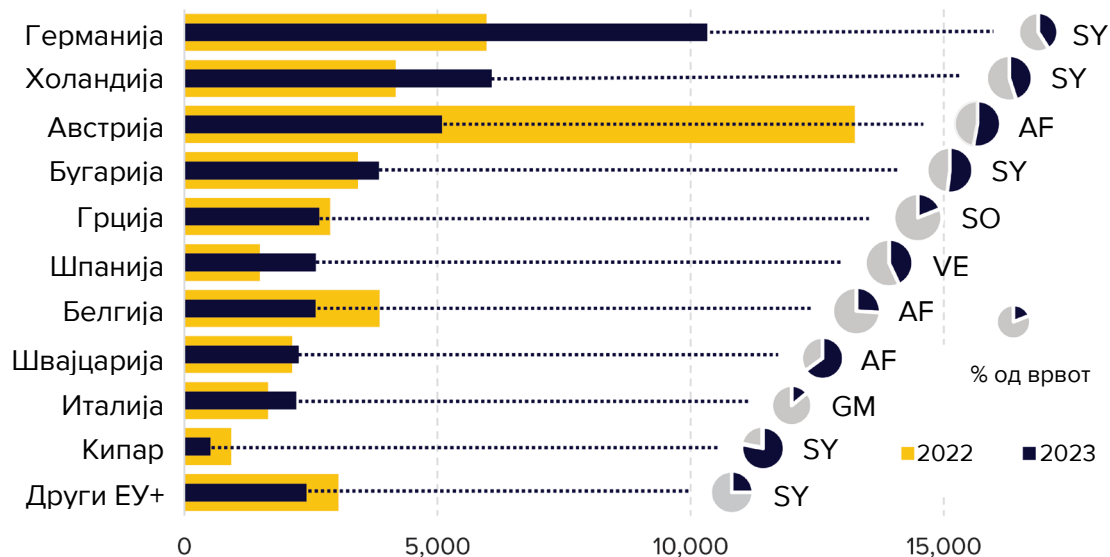
Бидејќи поголемиот дел од лицата кои бараат привремена заштита во Европа се состојат од жени и деца, размислувањата поврзани со трговијата со луѓе продолжија да бидат истакнати меѓу земјите од ЕУ+, што предизвика дополнителни мерки за превенција и заштита во 2023 година. По предлогот на Европската комисија од декември 2022 година за ревидирање на Директивата за борба против трговија со луѓе, Европскиот парламент го усвои својот мандат за преговори со земјите членки кои започнаа во ноември 2023 година со Европскиот совет. Потоа, Европскиот парламент и Советот постигнаа неформален договор во јануари 2024 година за проширување на

опсегот на сегашната директива. На национално ниво, земјите од ЕУ+ воведоа промени за подобро идентификување, упатување и заштита на жртвите на трговија со луѓе. Некои земји, исто така, се фокусираа на следење на ситуацијата со нарачување студии за анализа на тековни трендови.

Во 2023 година, 41 000 барања за азил беа поднесени од самодекларирани малолетници без придружба низ земјите на ЕУ. Ова беше слично на нивото во 2022 година (-5%) и второ највисоко евидентирано ниво од 2015 година. Уделот на барања од малолетници без придружба остана стабилен, што претставува околу 4% од сите барања поднесени во земјите од ЕУ+. Значителен дел од малолетните баратели потекнуваат од Сирија и Авганистан, заедно со три на секои пет барања од самодекларирани малолетници без придружба во земјите од ЕУ+.

Слика 3: Топ 10 земји од ЕУ+ кои примаат барања од самодекларирани малолетници без придружба, 2023 година во споредба со 2022 година и удел на барања поднесени од главно државјанство на малолетници без придружба, 2023 година

Забелешка: Податоците за Португалија за октомври-декември 2023 година не беа достапни.
Извор: Податоци на ААЕУ ЕПС од 1 февруари 2024 година.

Индириктно повлечените барања од малолетници без придружба се намалија за повеќе од една третина од нивното највисоко ниво во 2022 година, особено од авганистанските малолетници без придружба. Ова сугерира дека има можно намалување на секундарните движења на малолетници без придружба во земјите од ЕУ+.

Постојаниот висок број барања од деца без придружба низ неколку земји од ЕУ+ поттикна неколку промени во нивниот прифат. Многу проблеми опстојуваа и условите за прифат на децата честопати беа подоптимални. Законодавните и политичките промени имаат за цел да ги забрзаат процесите и да обезбедат соодветна поддршка, при што невладините организации ги истакнаа ризиците што овие отстапувања може да значат во пракса.

Дополнително, во некои земји од ЕУ+ беше пријавен недостаток на старатели за малолетните баратели без придружба. За да обезбеди насоки и да помогне во зголемувањето на квалитетот на услугите, Агенцијата за фундаментални права (ФРА) разви [прирачник за обучувачи](#) на старатели, кој е дополнет со платформа за е-учење. Дополнително, заедно со ААЕУ, беа развиени два практични водичи за старателите како [вовед во меѓународната заштита](#) и во [постапката за азил](#). ФРА и Советот на Европа, исто така, објавија [упатство](#) за граничните службеници и другите власти за заштита на децата на границите на Европа.

Врска до делот во главниот извештај: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-4-children-and-people-special-needs-asylum-procedure>

5. ААЕУ поддршка во 2023 година

Со миграциските притисоци и сложените потреби за заштита кои опстојуваат во Европа, Агенцијата ја прошири својата оперативна и техничка поддршка за да одговори на моделите кои се развиваат. Како интегрален чинител во колективниот одговор на ЕУ во решавањето на потребите на милиони раселени лица, ААЕУ ефективно придонесе за спроведувањето на решенија за заштита низ Европа, вклучително и со нудење помош на земјите кои примаат голем број раселени лица од Украина.

За да обезбеди информации засновани на докази за разни аудиториуми, вклучително и креаторите на политики, ААЕУ продолжи да собира, обработува, синтетизира и анализира информации за одредени теми, најнови случувања, теми кои се појавуваат, како и предвидувања во областа на азилот. Следејќи го [патоказот за конвергенција](#) на француското претседателство со Советот на ЕУ, ААЕУ спроведе [пилот истражување](#) за да ги анализира практиките на донесување одлуки за барањата за азил и потеклото на разликите во стапките на заштита помеѓу земјите членки, особено во однос на земјите на потекло за кои Агенцијата има развиено [насоки](#). Истражувањето покажа дека варијациите во стапките на признавање произлегуваат од сложената интеракција на повеќе фактори, како што се разликите во националните системи и практиките на донесување одлуки кои се под влијание на националните политики, упатства и судска пракса. Истражувањето исто така истакна дека производите и активностите на ААЕУ помагаат да се постигне конвергенција во практиките.

Агенцијата, исто така, спроведе длабинска [проценка](#) на употребата и влијанието на нејзините информации за земја и производите за насоки, која откри дека и информациите за земјата на потекло на ААЕУ и производите за насоки за земјата биле широко користени, првите првенствено од страна на службениците за случаи, а вторите најмногу од креаторите на политики. Додадената вредност на производите на ААЕУ во споредба со националните извори е нивната авторитетност, доследната употреба на ригорозна методологија и нивото на усогласеност.

Обуката развиена и спроведена од Агенцијата го поддржа практичното спроведување на ЗЕСА преку помагање на службениците за азил и прифат да ги подобраат своите знаења, вештини и автономија за спроведување на ефикасни и правични постапки, во согласност со стандардите на ЕУ. Вкупно, во 2023 година беа забележани повеќе од 13 000 учества во активностите за обука на ААЕУ, а беа обучени повеќе од 7 500 учесници.

Клучна област на работа за ААЕУ е да обезбеди оперативна и техничка помош, особено за земјите членки кои се соочуваат со непропорционален притисок врз нивните системи за азил и прифат. Во 2023 година, ААЕУ обезбеди [оперативна поддршка](#) на 13 земји членки на ЕУ во голем број области кои, во зависност од специфичните потреби на секоја земја, може да вклучуваат поддршка за зголемување на капацитетот и квалитетот во регистрацијата и обработката на барањата во прв и втор степен; во националните системи за прифат; во Даблинската постапка; во проценките на ранливоста и во зајакнувањето на заштитата за малолетниците без придружба; во подобрувањето на обезбедувањето информации и управувањето со информациите; и во областите на преселување и раселување. Проценките на оперативната поддршка на

Агенцијата, спроведени во 2023 година, покажаа дека беше ефикасно дадена поддршка, која доведе до подобрување на работните текови и зголемување на капацитетите. Дополнително, во текот на 2023 година, ААЕУ продолжи да ја поддржува надворешната димензија на ЗЕСА преку нејзината соработка со трети земји врз основа на билатерални патокази и регионални програми финансирани од ЕУ.

Во мај 2023 година, беше назначен првиот службеник за фундаментални права (ФРО) на Агенцијата, кој започна да ја развива Стратегијата за фундаментални права на Агенцијата и да воспостави механизам за жалби за да одговори на тврдењата за прекршување на основните права во контекст на работењето на Агенцијата. Беа преземени чекори и за изработка на методологија за новата единица за следење на Агенцијата. Фокусот би бил тесно да се работи со земјите членки со цел да се следи како во пракса се применуваат правните обврски на *правото* на ЕУ за азил; да се процени капацитетот на земјите членки за управување со притисокот; да се спречат недостатоци; да се идентификуваат постојните ограничувања; и да им се помогне на земјите членки да ги решат истите.

Во 2023 година, ААЕУ претседаваше со [Мрежата на агенции за правда и внатрешни работи \(МАПВР\)](#) и работеше заедно со други агенции во пет главни приоритетни области:

- Дигитализација, која опфаќа прашања поврзани со употребата на вештачка интелигенција, биометрија и интероперабилност;
- Спроведување на зелениот договор на ЕУ во агенциите за ПВР;
- Обезбедување информации во мешани миграциски ситуации;
- Сајбер безбедност; и
- Внатрешна и надворешна комуникација за зголемување на свеста и промовирање на активностите и функционирањето на мрежата.

Врска до делот во главниот извештај: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-5-euaa-support-2023>

Завршни белешки

Во 2023 година, европските земји продолжија да бидат домаќини на рекорден број на лица на кои им е потребна заштита, бидејќи барањата за азил се зголемија втора година по ред. Конфликти, прогон, кршење на човекови права, природни катастрофи и деградирачки екосистеми постојано принудуваа милиони луѓе да ги напуштат своите домови, а некои да бараат заштита во Европа.

Над 1,1 милион поднесени барања во земјите на ЕУ+ во 2023 година потсетуваат на бројките во 2015 и 2016 година, годините на миграциската криза во Европа. Во исто време, земјите од ЕУ+ донесоа над 1,1 милион одлуки со кои се доделува привремена заштита на раселените лица од Украина, при што конфликтот продолжува и земјата сè уште ги преживува катастрофалните резултати од руската инвазија. Забележителна разлика помеѓу годините 2015-2016 и 2022-2023 е тоа што за време на миграциската криза зголемениот број на барања доаѓа од неколку избрани земји, додека моментално барателите потекнуваат од поголем број земји, со што е потребна поголема разновидност во насоките за ефективна проценка на потребите за заштита.

Разбирливо е дека комбинираниот вкупен број на луѓе кои бараат заштита ги ставија системите за азил и прифат во Европа под екстремно висок притисок. Заштитните решенија беа идентификувани поради политичката волја во распределбата на дополнителни ресурси и комбинацијата на напори и експертиза од повеќе засегнати страни на ниво на ЕУ, на национално и на локално ниво. За разлика од периодот 2015-2016 година, изминатата година не беше претставена како „криза“ во јавниот дискурс, додека се згрижија повеќе луѓе на кои им е потребна меѓународна и привремена заштита. Ова укажува дека и покрај ограничувањата во различен степен во функционирањето на националните системи за азил и прифат, европските земји постигнаа напредок во зголемувањето на нивната подготвеност и се подобро опремени да управуваат со големиот прилив на луѓе кои бараат заштита.

Како и да е, пропустите и недостатоците беа широко распространети низ системите за прифат, со чести извештаи од меѓународните организации, националните институции за човекови права, правобранителите и граѓанските организации за супстандардни услови за живот, ограничени услуги за поддршка и бездомништво. Властите за азил, исто така, известува дека барателите кои пристигнуваат се со сè полоша здравствена состојба, веројатно како резултат на поопасните патувања што ги прават за да стигнат до Европа. Методичен и систематски одговор на таквите здравствени потреби значи дека се потребни повеќе ресурси. Бидејќи е очигледно дека притисокот ќе продолжи во годините што доаѓаат, земјите од ЕУ+ треба соодветно да програмираат и инвестираат за да го подобрат капацитетот за обработка и да ги зајакнат системите за прифат со цел да обезбедат достоинствени услови за прифат на луѓето на кои им е потребна.

Среде напорите направени од земјите на ЕУ+ да обезбедат ефикасна заштита и пријавените ограничувања во функционирањето на системите за азил и прифат, улогата на судските институции во толкувањето на *правото* на ЕУ за азил и водење на практичното спроведување на ЗЕСА е одлучувачко. СПЕУ и националните судски институции продолжија внимателно да ги испитуваат националното законодавство, политиките и практики во голем број области поврзани со ЗЕСА, со посебен акцент на ефективниот пристап до територијата и постапката за азил и примената на принципот на

невраќање, Даблинската постапка, проценката на барањата, условите за прифат (вклучувајќи заштитни мерки за барателите со посебни потреби) и притвор. Како одговор на зголемените барања, се очекува дека обидите за екстернализирање на обработката на барањата за меѓународна заштита ќе останат на политичката агенда. Во овој контекст, од суштинско значење е националните судови да спроведат судски прегледи за да се осигураат дека на барателите им се обезбедуваат правични и ефикасни постапки за азил.

Со значителен дел од нерешените случаи кои чекаат одлука во втор степен, се очекува дека судските одлуки сè повеќе ќе ги дефинираат законските практики и ќе влијаат на политиките за азил во земјите од ЕУ+. За таа цел, од суштинско значење е да се распределат ресурси за унапредување на професионалниот развој и експертизата за азил меѓу националните судии. Исто така, од огромно значење е властите да ги следат судските одлуки за да ја зајакнат довербата во и да го заштитат интегритетот на ЗЕСА.

Областа што предизвика многу дискусии во 2023 година, слично како и претходните години, беше двојниот предизвик за управување со границите и ефективен пристап до заштита за оние на кои им е потребна. Во 2023 година, беа преземени значајни чекори кон калибрање на интегриран европски систем за управување со границите за ефективна контрола на надворешните копнени и поморски граници и заштита на функционирањето на Шенген зоната. Ова беше направено преку меѓусебно поврзување и интероперабилност на информатичките системи за граници и безбедност, поблиска координација меѓу европските агенции и националните власти и соработка со трети земји. Дополнително, клучна компонента на европското интегрирано гранично управување, како што е скицирано од Европската комисија во 2023 година, е целосното почитување на основните права. Сепак, во неколку наврати се појавија извештаи за практики кои го спречуваат ефективниот пристап до територијата на луѓето на кои можеби им била потребна заштита. Од суштинско значење е земјите од ЕУ+ да воспостават и доволно да опремаат независни механизми за следење на почитувањето на човековите права на границите, како што е предвидено и во Пактот за миграција и азил.

Несомнено, политичкиот договор за и последователните практични чекори преземени кон усвојувањето на пактот беа голем чекор напред во еволуцијата на ЗЕСА. Во својата историска еволуција, ЗЕСА секогаш ги поттикнувала земјите од ЕУ+ да ги подобрат своите системи за азил и прифат и да ги зголемат стандардите за заштита. Пактот има намера да понуди модерен систем за азил кој навистина е повеќеслоен и обезбедува различни инструменти. Тој има за цел да им помогне на земјите да се справат со сложената реалност во рамки на миграцискиот пејзаж дефиниран со повеќе, разновидни и често непредвидливи параметри. Бидејќи не може да се земат предвид сите можни сценарија, пактот има за цел да ги зајакне решенијата и да го прошири опсегот на можности што се опфатени со неговите различни инструменти.

Подготвувањето заедничко законодавство, иако важно, е само еден чекор кон обединета политика за азил и усогласени стандарди за заштита. Подеднакво суштинска е и примената на правилата на конвергентен и усогласен начин. Месеците по усвојувањето на пактот ќе бидат напорен, но конструктивен период, кога земјите, со насоки од Европската комисија и со поддршка од агенциите на ЕУ, ќе ги направат потребните аранжмани за практично функционирање на пактот. Во овој процес и пошироко, ААЕУ ќе продолжи да биде витална компонента на европската архитектура за азил, обезбедувајќи техничка и оперативна поддршка и обуки за земјите од ЕУ+. Со

својот зајакнат мандат, Агенцијата тесно ќе соработува со земјите за да следи како во пракса се применуваат законските обврски од *правотона* ЕУ за азил, ќе ги спречи недостатоците, ќе ги идентификува постојните ограничувања и ќе им помогне на земјите во нивното справување.

Извештај за азил 2024 година: Извршно резиме

Како главен извор на информации за меѓународната заштита во Европа, Извештајот за азил 2024 дава сеопфатен преглед на клучните случувања во однос на азилот во 2023 година. Извршното резиме претставува скратена верзија на главниот извештај.

Агенцијата за азил на Европската Унија (ААЕУ) собира информации од сите аспекти на Заедничкиот европски систем за азил. За таа цел, извештајот ги наведува промените во политиките, практиките и законодавството. Истиот ги прикажува трендовите во однос на азилот, клучните индикатори за референтната 2023 година, прегледот на Даблинскиот систем кој ја одредува земјата членка одговорна за одреден случај и посебен дел за барателите со посебни потреби, вклучително и малолетниците без придружба. Наведени се примери на судска пракса за толкување на европските и националните закони во контекст на *правотона ЕУ* за азил.

Извештајот за азил 2024 се потпира на информации од широк опсег на извори - вклучувајќи перспективи од националните власти, институциите на ЕУ, меѓународни организации, граѓански организации и академската заедница - со цел да се прикаже целосна слика и различни перспективи. Извештајот, кој го опфаќа периодот од 1 јануари до 31 декември 2023 година, служи како референца за најновите случувања на полето на меѓународна заштита во Европа.